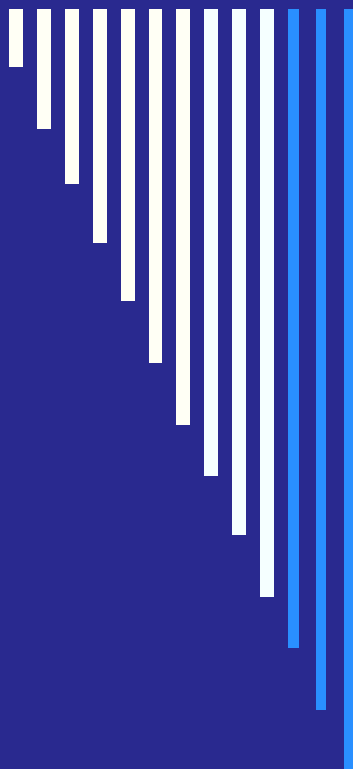

ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΜΗΜΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ
ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ
ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΕΕ/ ΤΚΜ

**ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ**

**ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ
ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ & ΑΕΙΦΟΡΟΥ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

Ομάδα Εργασίας ΤΕΕ/ΤΚΜ

Μέλη Ομάδας Εργασίας:

1. ΚΑΜΑΡΙΑΝΟΣ ΝΙΚΟΣ, ΑΜ
2. ΚΙΑΡΤΖΗΣ ΣΠΥΡΟΣ, ΜΜ
3. ΓΚΟΥΝΤΗΣ ΒΑΣΙΛΗΣ, ΗΜ
4. ΑΡΑΒΙΔΟΥ ΚΥΡΙΑΚΗ, ΑΤΜ
5. ΚΡΗΤΙΚΟΣ ΠΕΤΡΟΣ, ΠΜ
6. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗ ΜΑΡΙΑΝΘΗ, ΜΗΧ. ΧΩΡ.
7. ΜΟΥΡΜΟΥΡΗΣ ΠΑΝΤΑΖΗΣ, ΑΤΜ
8. ΜΑΚΡΑΚΗΣ-ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ, ΑΤΜ

Θεσσαλονίκη, Μάρτιος 2008

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	2
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....	5
ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....	7
Άρθρο 1. Σκοπός.....	7
Άρθρο 2. Στόχοι.....	7
Άρθρο 3. Η θέση της χώρας στον ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο. Προοπτικές και δυνατότητες.....	8
Άρθρο 5. Χωρική οργάνωση των κύριων εθνικών πόλων και αξόνων ανάπτυξης, καθώς και των διεθνών και διαπεριφερειακών εισόδων – πυλών και συνδέσεων τη χώρας.....	9
Άρθρο 6. Χωρική διάρθρωση των στρατηγικής σημασίας δικτύων υποδομών και υπηρεσιών μεταφορών.....	11
Άρθρο 7. Χωρική διάρθρωση των παραγωγικών τομέων.....	13
Άρθρα 8 & 9. Χωρική διάρθρωση του αστικού δικτύου & Χωρική οργάνωση και ανάπτυξη των υπόλοιπων κατηγοριών χώρου.....	14
Άρθρο 10. Προστασία φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων.....	15
Άρθρο 11. Γεωγραφική ανασυγκρότηση της χώρας με σκοπό τη δημιουργία βιώσιμων διοικητικών και αναπτυξιακών ενοτήτων.....	16
Άρθρο 12. Μηχανισμοί υλοποίησης.....	18

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η σύνταξη του Γενικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης αποτελεί σημαντικό βήμα στην κατεύθυνση της υιοθέτησης μιας ολοκληρωμένης και προγραμματικής προσέγγισης για τη χωροταξία στη χώρα μας, δεδομένης μάλιστα της απουσίας της. Η χρονική συγκυρία για τη θέσπιση ενός τέτοιου κειμένου είναι ευνοϊκή, καθώς λαμβάνει χώρα ταυτόχρονα με σημαντικές αλλαγές στις Κοινοτικές πολιτικές που αφορούν στο χώρο και την παράλληλη

δρομολόγηση πρόσθετων εξελίξεων για το χωροταξικό σχεδιασμό σε εθνικό επίπεδο. Παράλληλα, λαμβάνει χώρα σε μια χρονική στιγμή κατά την οποία η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε τα προγράμματα που θα υλοποιηθούν την 4^η προγραμματική περίοδο (2007-2013).

Όσον αφορά στις εξελίξεις σε Κοινοτικό επίπεδο, στην άτυπη σύνοδο των Υπουργών Χωροταξίας του Ρότερνταμ, το 2004, αποφασίστηκε η επεξεργασία μιας έκθεσης ειδικών με θέμα «Εδαφική κατάσταση και προοπτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης: προς μια ενισχυμένη ευρωπαϊκή εδαφική συνοχή κάτω από το πρίσμα των επιδιώξεων της Λισσαβόνας και του Γκέτεμποργκ». Η έκθεση αυτή αποτέλεσε τη βάση για τη διατύπωση ενός πολιτικού κειμένου με τίτλο «Εδαφική θεματολογία της Ευρωπαϊκής Ένωσης: προς μια πιο ανταγωνιστική και αειφόρο Ευρώπη διαφορετικών Περιφερειών, το οποίο εγκρίθηκε στην άτυπη σύνοδο για την αστική ανάπτυξη και την εδαφική συνοχή, που πραγματοποιήθηκε το Μάιο του 2007 στη Λειψία. Το κείμενο αυτό, το οποίο αναμένεται να επικαιροποιήσει το ΣΑΚΧ, διαμορφώνει τις νέες χωρικές προτεραιότητες της Επιτροπής.

Σε εθνικό επίπεδο, η δημοσίευση του Γενικού Πλαισίου λαμβάνει χώρα σε μια περίοδο κατά την οποία τελούν ήδη υπό διαβούλευση τα Ειδικά Πλαίσια των ΑΠΕ, της Βιομηχανίας και του Τουρισμού. Παράλληλα, εκπονούνται τα Ρυθμιστικά Σχέδια της Αθήνας, της Θεσσαλονίκης και των λοιπών αστικών συγκροτημάτων του Άρθρου 2 του Ν. 2508/97.

Σε σχέση με τον αναπτυξιακό σχεδιασμό, ιδίως το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) και τα επιμέρους του προγράμματα, αλλά και το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΣΣΑΑ) και το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης της Αλιείας (ΕΣΣΑΑΛ), σηματοδοτούν μια αλλαγή αναφορικά με το αναπτυξιακό και πολιτικό πλαίσιο, καθώς πλέον αποδίδεται ιδιαίτερη έμφαση στην αντιμετώπιση της ανεργίας. Κατά τη νέα προγραμματική περίοδο τονίζεται η συσχέτιση της Πολιτικής για τη Συνοχή με την εξυπηρέτηση της Στρατηγικής για την Απασχόληση, όπως είναι γνωστή η Στρατηγική της Λισσαβόνας. Το γεγονός αυτό επιδρά στην χάραξη της αναπτυξιακής, αλλά και της χωρικής πολιτικής των κ-μ.

Το ΤΕΕ/ ΤΚΜ, στο πλαίσιο του θεσμικού του ρόλου και της προτεραιότητας που αποδίδει στο συγκεκριμένο ζήτημα, συνέστησε Ομάδα Εργασίας αποτελούμενη από εκπροσώπους των Μόνιμων Επιτροπών του, για τον σχολιασμό του κειμένου του Γενικού Πλαισίου και τη διαμόρφωση θέσεων και προτάσεων επ' αυτού. Στο κείμενο που ακολουθεί περιλαμβάνονται τα σχόλια και οι προτάσεις των μελών της Ομάδας Εργασίας. Το κείμενο επικαιροποιήθηκε από τα μέλη της Μόνιμης Επιτροπής Χωροταξίας & Ανάπτυξης, προκειμένου να ενσωματωθούν παρατηρήσεις επί της τροποποιημένης έκδοσης του Γενικού Πλαισίου (Φεβρουάριος 2008), η οποία δόθηκε στη δημοσιότητα μετά τη σύγκληση του Εθνικού Συμβουλίου Χωροταξίας.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Στο Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης τίθενται στόχοι, η επίτευξη των οποίων επιδιώκεται με τον προσδιορισμό κατευθύνσεων και λοιπών προτάσεων. Επίσης, προωθούνται μηχανισμοί για την υλοποίηση του, όπως και τρόποι για την παρακολούθηση και αξιολόγηση των χωρικών εξελίξεων και του βαθμού επίτευξης του. Τα παραπάνω δηλώνουν την προσπάθεια ενσωμάτωσης μιας προγραμματικής λογικής στον χωρικό σχεδιασμό, η οποία αξιολογείται θετικά, εν πρώτοις, δεδομένου ότι δύναται να συμβάλλει στην βελτίωση της αποτελεσματικότητας του σε όλα του τα επίπεδα, όπως επίσης, στην ανάπτυξη των μέγιστων δυνατών συνεργιών με άλλες πολιτικές, οριζόντιες και τομεακές.

Ωστόσο, το κείμενο παρουσιάζει και αδυναμίες, οι οποίες θα ήταν χρήσιμο να αντιμετωπιστούν, στο πλαίσιο της βελτίωσης της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής της χωροταξικής πολιτικής στη Χώρα. Αναλυτικότερα:

- Κοινή διαπίστωση υπήρξε η περιορισμένη έμφαση στην διοικητική ανασυγκρότηση της Χώρας. Απουσιάζουν συγκεκριμένες θέσεις/ προτάσεις για τη διοικητική ανασυγκρότηση και τη μητροπολιτική διοίκηση της χώρας. Καθώς το μέγεθος των ελληνικών Περιφερειών είναι μικρό σε σχέση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές, δημιουργούνται άνισες συνθήκες ανταγωνισμού μεταξύ τους. Παράλληλα, δεν εξετάζονται επαρκώς τα ζητήματα οργάνωσης και λειτουργίας τους.
- Το Γενικό Πλαίσιο στερείται ιεράρχησης, τόσο σε επίπεδο στοχοθεσίας (π.χ. ανταγωνιστικότητα ή περιβάλλον), όσο και κατευθύνσεων (π.χ. σιδηρόδρομος ή οδικό δίκτυο). Καθώς οι διαθέσιμοι πόροι είναι πεπερασμένοι, η ύπαρξη προτεραιοτήτων θα συνέβαλε στην βελτίωση της κατανομής τους, σε σχέση με τους στόχους και στην επίτευξη της μέγιστης δυνατής αποδοτικότητας.
- Το Γενικό Πλαίσιο χαρακτηρίζεται ως ανισοβαρές. Ζητήματα, όπως οι μεταφορές αναλύονται υπέρμετρα, όμως άλλα κρίσιμα θέματα του χωρικού σχεδιασμού, όπως η «εκτός σχεδίου» ή/ και η αυθαίρετη δόμηση, η καθιέρωση πολιτικών για την βιώσιμη ανάπτυξη των πόλεων, η μητροπολιτική διακυβέρνηση εξετάζονται ακροθιγώς.
- Οι επιδιώξεις που τίθενται προκειμένου να διαμορφωθεί ένα χωρικό πρότυπο ανάπτυξης, προωθούν την ανταγωνιστικότητα αλλά θα πρέπει να αντιμετωπισθούν εκτενέστερα και τα θέματα της χωρικής συνοχής και της προστασίας του περιβάλλοντος. Γενικά θα πρέπει η περιβαλλοντική διάσταση να λαμβάνεται υπόψη στις επιμέρους πολιτικές.
- Το κείμενο του Γενικού Πλαισίου χαρακτηρίζεται σε πολλά σημεία του ως υπερτροφικό, χωρίς το στοιχείο αυτό να το καθιστά περισσότερο επιχειρησιακό ή ουσιαδές. Η παράθεση διαπιστώσεων της ανάλυσης ή σχολιασμών, αντί

συγκεκριμένων κατευθύνσεων ή δράσεων, όπως επίσης, η παράθεση στοιχείων, που δεν αφορούν στην κλίμακα και στον χαρακτήρα ενός χωροταξικού, είναι συχνή και δεν προσφέρει καμία πληροφορία σε όσους θα κληθούν να το εφαρμόσουν ή να το λάβουν υπόψη τους στο σχεδιασμό.

- Το Γενικό Πλαίσιο είναι φειδωλό όσον αφορά στις αναπτυξιακές κατευθύνσεις για τη Χώρα και τις επιμέρους περιοχές της. Η παράθεση κατευθύνσεων σχετικά με τη χωρική διάρθρωση του αναπτυξιακού προτύπου της Χώρας, αφενός θα βελτιώνει την χωρική κατανομή πόρων, προκειμένου να υλοποιείται καλύτερα ο στόχος «περιφερειακή ανάπτυξη και χωρική συνοχή», αφετέρου δύναται να λειτουργήσει επικουρικά προς τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού.
- Πέραν των όσων αναφέρθηκαν ανωτέρω, ελλείψεις προκύπτουν σε σχέση με μια σειρά σημαντικών τομέων, για τους οποίους θα έπρεπε να παρέχονται κατευθύνσεις μέσω ενός Εθνικού Χωροταξικού, όπως οι κοινωνικές υποδομές και εξυπηρετήσεις εθνικής και διαπεριφερειακής εμβέλειας (π.χ. υποδομές υγείας, χωροθέτηση ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης) και η καινοτομία (π.χ. ζώνες καινοτομίας).
- Το Γενικό Πλαίσιο είναι ενδεικτικού χαρακτήρα. Φράσεις όπως «Προτείνεται . . .», «Θα ήταν σκόπιμο . . .» κ.λπ., επαναλαμβάνονται συχνά, όμως δεν συνεπάγονται δεσμευτικότητα για τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού και τους δημόσιους φορείς.

Τα παραπάνω έρχονται σε αντίθεση πρωτίστως με την προγραμματική λογική του Γενικού Πλαισίου. Επιπρόσθετα, προκύπτουν ορισμένες επισημάνσεις σε σχέση με τη διαδικασία. Αναλυτικότερα:

- Το Γενικό Πλαίσιο έπεται της έγκρισης του ΕΣΠΑ, του ΕΣΣΑΑ και του ΕΣΣΑΑΛ, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθώς επίσης και των Ειδικών και Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης. Ως εκ τούτου, παρά την επιδίωξη της τελευταίας περί αναβάθμισης/ ενίσχυσης της χωρικής διάστασης κατά τη νέα προγραμματική περίοδο, η όσμωση μεταξύ των ανωτέρω κειμένων φαίνεται ότι υπήρξε περιορισμένη.
- Το συμπέρασμα αυτό ενισχύουν οι αποκλίσεις του Γενικού Πλαισίου από το ΕΣΠΑ στα ζητήματα κοινού τους ενδιαφέροντος και η ανεπάρκεια του πρώτου στην χωρική εξειδίκευση θεμάτων που τίγονται στο δεύτερο. Τα στοιχεία αυτά ενέχουν τον κίνδυνο καθυστερήσεων κατά την υλοποίηση του ΕΣΠΑ, στις περιπτώσεις επιλογών του αναπτυξιακού σχεδιασμού, που δεν συνάδουν με το Γενικό Πλαίσιο. Η απαλοιφή των αποκλίσεων αυτών από το Γενικό Πλαίσιο, αν και έρχεται εκ των υστέρων και αποτελεί λύση ανάγκης, θα συμβάλλει στην αποτελεσματικότερη υλοποίηση του χωροταξικού και του αναπτυξιακού σχεδιασμού.
- Οι δείκτες παρακολούθησης των χωρικών εξελίξεων ως προς την επίτευξη των στόχων του Γενικού Πλαισίου θα επιλεγούν εντός 6 μηνών από την έναρξη

ισχύος του. Συνεπώς, το Γενικό Πλαίσιο υποβάλλεται για ψήφιση, χωρίς να έχουν συγκεκριμενοποιηθεί οι επιδιώξεις του (οι δείκτες) και τα προγραμματικά τους μεγέθη (τιμή στόχος στην περίπτωση των ποσοτικών δεικτών).

Τέλος, σημειώνονται οι ακόλουθες γενικές παρατηρήσεις:

- Οι κατευθύνσεις του Γενικού Πλαισίου θα ήταν σκόπιμο να είναι περισσότερο ρηξικέλευθες σε ορισμένα του σημεία, δεδομένου ότι ο χρονικός ορίζοντας για την υλοποίηση του ανέρχεται στην δεκαπενταετία. Ο χρόνος αυτός κρίνεται ότι επαρκεί για την αντιμετώπιση ορισμένων εκ των αδυναμιών που χαρακτηρίζουν την οργάνωση του χώρου στην Ελλάδα. Επιπλέον, αν παρέλθει άπρακτος θα έχει επιδεινωθεί η κατάσταση σε μια σειρά ζητήματα (ιδίως περιβάλλοντος), ενδεχομένως χωρίς τη δυνατότητα αντιστροφής των αρνητικών επιπτώσεων (π.χ. φυσικό τοπίο).
- Σε αρκετές περιπτώσεις παρατηρούνται ατυχείς φράσεις (π.χ. ανάδειξη της Θεσσαλονίκης σε κέντρο κατανάλωσης, δημιουργία ευέλικτων διοικητικών μηχανισμών στο ΥΠΕΧΩΔΕ με την αξιοποίηση εξωτερικών συνεργατών και εμπειρογνομόνων κ.λπ.), που άλλοτε χρήζουν απαλοιφής και άλλοτε περαιτέρω αποσαφήνισης.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Στη συνέχεια παρουσιάζονται ειδικότερα σχόλια και προτάσεις για συγκεκριμένα Άρθρα του Γενικού Πλαισίου.

Άρθρο 1. Σκοπός

Σε σχέση με το συγκεκριμένο Άρθρο σημειώνεται ότι:

- *Η αναφορά ότι το Γενικό Πλαίσιο λαμβάνει υπόψη την υποχρέωση εναρμόνισης με το ΠΔΕ, το ΕΣΠΑ, κ.λπ. θα ήταν σκόπιμο να τροποποιηθεί, δεδομένου ότι ο χωροταξικός σχεδιασμός θα έπρεπε να υλοποιείται παράλληλα και να αλληλοσυμπληρώνεται με τον αναπτυξιακό σχεδιασμό και όχι να έπεται αυτού.*
- *Η ενσωμάτωση του σημείου που αναφέρεται στη συμβατότητα του Γενικού Πλαισίου με το Αναθεωρημένο Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης και τις προτεραιότητες του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων για την Ανάπτυξη και της Απασχόληση στην έκδοση Νοεμβρίου κρίνεται ως τυπική και όχι ουσιαστική, καθώς έλαβε χώρα ετεροχρονισμένα (δεν περιλαμβάνονταν στην πρώτη έκδοση). Η ενίσχυση της μεταξύ τους συμβατότητας είναι εφικτή στο πλαίσιο της περαιτέρω εξειδίκευσης των κατευθύνσεων και των προτάσεων του Γενικού Πλαισίου σε σχέση με τις θεματικές προτεραιότητες του ΕΙΠΜ.*

Άρθρο 2. Στόχοι

Σε πρώτο επίπεδο σημειώνεται ότι οι στόχοι καλύπτουν ένα σημαντικό εύρος ζητημάτων, καθώς αφορούν σε ζητήματα ανταγωνιστικότητας, εδαφικής συνοχής, κοινωνικής συνοχής και περιβάλλοντος. Προκύπτει, ωστόσο, ότι δεν εξυπηρετούνται επαρκώς στο σύνολο τους από τις κατευθύνσεις και τις προτάσεις του αναλύονται στα υπόλοιπα Άρθρα του Γενικού Πλαισίου, κυρίως λόγω ασάφειας και ελλιπούς εξειδίκευσης των τελευταίων. Επίσης, θα ήταν σκόπιμη η ιεραρχική παρουσίαση των στόχων, βάσει της βαρύτητας που τους αποδίδεται. Τέλος, η παροχή πλαισίου κατευθύνσεων για τα υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού (ε), δεν μπορεί να εμφανίζεται ως στόχος της χωρικής ανάπτυξης, καθώς αποτελεί το σκοπό σύνταξης του ίδιου του Γενικού Πλαισίου κι ως εκ τούτου προτείνεται να μεταφερθεί στο Άρθρο 1.

Άρθρο 3. Η θέση της χώρας στον ευρωπαϊκό και διεθνή γύρο. Προοπτικές και δυνατότητες.

Στο Άρθ. 3, όπως επίσης, στα Άρθ. 5 και 8 του Γενικού Πλαισίου συναντάται η λογική της δικτύωσης, βάσει της οποίας η ανάπτυξη συμπληρωματικότητας και συνεργασιών μεταξύ πόλεων και περιφερειών ωθεί στην εμφάνιση συνεργιών, οι οποίες με τη σειρά τους αυξάνουν την ανταγωνιστικότητά τους, αλλά και την προστιθέμενη αξία των αναπτυξιακών πολιτικών.

Η λογική των δικτύωσης δύναται να ειπωθεί στην μακρο-κλίμακα και στη μικρο-κλίμακα. Στην πρώτη περίπτωση αφορά σε διεθνείς και εθνικές συνεργασίες και στη δεύτερη στο επίπεδο μιας αστικής περιφέρειας. Ως εκ τούτου, η λογική της ύπαρξης τριών άρθρων στο Γενικό Πλαίσιο, του Άρθρου 3 «Η θέση της χώρας στον ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο. Προοπτικές και δυνατότητες», του Άρθρου 5 «Χωρική οργάνωση των κύριων εθνικών πόλων και αξόνων ανάπτυξης, καθώς και των διεθνών και διαπεριφερειακών εισόδων – πυλών και συνδέσεων τη χώρας» και του Άρθρου 8 «Χωρική διάρθρωση του αστικού δικτύου», όπου τα δύο πρώτα αφορούν στο διεθνές και εθνικό επίπεδο (μακρο-κλίμακα) και το τελευταίο στο επίπεδο των αστικών περιφερειών (μικρο-κλίμακα), κρίνεται μεθοδολογικά ορθή και επιπρόσθετα διευκολύνει την κατανόηση της δομής του Σχεδίου Νόμου.

Στις παρ. 1 & 2 του Άρθ. 3 επιχειρείται μια αποδελτίωση των περιοχών συμπληρωματικότητας και συνεργασιών που αφορούν στη χώρα μας και προωθούνται από υπερκείμενες πολιτικές, είτε στο πλαίσιο του INTERREG, είτε στο πλαίσιο των αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα Πανευρωπαϊκά Δίκτυα (TEN) Μεταφορών, Ενέργειας και Τηλεπικοινωνιών της προγραμματικής περιόδου 2007-2013. Ακολούθως, στην παρ. 4 επιχειρείται μια αποδελτίωση των θεματικών τομέων ανάπτυξης συμπληρωματικότητας και συνεργασίας, βάσει των ίδιων πηγών, για την περίοδο 2007-2013 και επιχειρείται να δοθούν κατευθύνσεις. Η διεύρυνση των κριτηρίων και των περιοχών αναζήτησης συμπληρωματικότητας και συνεργασιών θα μπορούσε να εμπλουτίσει τις κατευθύνσεις που παρατίθενται στο Άρθρο. Η αναζήτηση στοιχείων αναφορικά με το εμπορικό ισοζύγιο ενδεχόμενα να οδηγούσε στη σημασία ανάδειξης συμπληρωματικότητας και συνεργασιών με χώρες πέραν των Βαλκανίων. Στο ίδιο πλαίσιο, είναι επίκαιρη η συζήτηση αναφορικά με το ενδιαφέρον κινεζικών

επιχειρήσεων για τη χρησιμοποίηση των ελληνικών λιμένων ως πυλών εισόδου στην ΕΕ.

Σημειώνεται ότι ακόμη και στην περίπτωση που η ανάπτυξη συμπληρωματικότητας και συνεργασιών γίνεται μεταξύ περιοχών χωρίς χωρική γειτνίαση, εξακολουθούν να υφίστανται επιπτώσεις στο χώρο, καθώς η κάθε δραστηριότητα έχει διαφορετικές απαιτήσεις, τόσο ως προς την χωροθέτησή της, όσο και ως προς τις υποδομές της (π.χ. στο πλαίσιο των ανωτέρω η αναβάθμιση της σημασίας των λιμένων της χώρας συνεπάγεται συγκεκριμένες ανάγκες σε υποδομές και εγκαταστάσεις σε συγκεκριμένες περιοχές των μεγάλων αστικών κέντρων). Συνεπώς, η διερεύνηση περισσότερων κριτηρίων και η έγκαιρη αναγνώριση των προοπτικών και δυνατοτήτων θα συνέβαλε στον καθορισμό επαρκέστερων κατευθύνσεων αναφορικά με την ανάπτυξη λειτουργιών διακρατικής εμβέλειας.

Άρθρο 5. Χωρική οργάνωση των κύριων εθνικών πόλων και αξόνων ανάπτυξης, καθώς και των διεθνών και διαπεριφερειακών εισόδων – πυλών και συνδέσεων τη χώρας

Η επιλογή του Άρθρου για την ενίσχυση της ανταγωνιστικής παρουσίας της χώρας στο διεθνές περιβάλλον και τη διάχυση της ανάπτυξης στον εθνικό χώρο, μέσω της συγκρότησης ενός πλέγματος πόλων και αξόνων ανάπτυξης είναι στρατηγική (βλέπε Άρθρο 4).

Λαμβάνοντας υπόψη ότι το ΕΣΠΑ (βλέπε έκδοση Μαρτίου 2007) πραγματοποιεί αναφορά σε πόλους ανάπτυξης και δραστηριότητες που θα πρέπει να αναπτυχθούν σε αυτούς, καθώς και ότι θα αποτελέσει το βασικότερο αναπτυξιακό εργαλείο μέχρι το 2013, κρίθηκε σκόπιμη η συσχέτιση των δύο κειμένων, απ' όπου προκύπτει ότι:

- Οι πόλοι ανάπτυξης των δύο κειμένων δεν διαφοροποιούνται σημαντικά, ως προς τα υψηλότερα επίπεδα αστικής ιεράρχησης. Ωστόσο, διαφοροποιούνται σε σημαντικό βαθμό ως προς τα χαμηλότερα επίπεδα αστικής ιεράρχησης. Αναλυτικότερα:
  - Η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη εντάσσονται και στις δύο περιπτώσεις στο πρώτο επίπεδο.
  - Στο Γενικό Πλαίσιο αναφέρονται ως «Πρωτεύοντες εθνικοί πόλοι» η Πάτρα, το δίπολο Λάρισα – Βόλος, τα Ιωάννινα, το δίπολο Ηράκλειο – Χανιά και το δίπολο Κομοτηνή – Αλεξανδρούπολη. Όλοι αυτοί οι πόλοι περιλαμβάνονται και στο ΕΣΠΑ.
  - Ως «Δευτερεύοντες εθνικοί πόλοι» του Γενικού Πλαισίου περιλαμβάνονται η Κέρκυρα, η Κοζάνη, η Λαμία, το δίπολο Καλαμάτα - Τρίπολη, η Καβάλα και τα ιδιαίτερα δυναμικά κέντρα του Αιγαίου (Ρόδος, Μυτιλήνη, Ερμούπολη). Στο ΕΣΠΑ δεν περιλαμβάνονται η Κέρκυρα, η Λαμία και η Τρίπολη, ενώ η Καβάλα περιλαμβάνεται μαζί με την Ξάνθη και τη Δράμα.

- Ως «Λοιποί εθνικοί πόλοι» του Γενικού Πλαισίου περιλαμβάνονται το Αγρίνιο, η Δράμα, τα Τρίκαλα, η Καρδίτσα, η Κατερίνη, η Ξάνθη και οι Σέρρες. Στο ΕΣΠΑ δεν περιλαμβάνονται το Αγρίνιο, το δίπολο Τρίκαλα – Καρδίτσα, η Κατερίνη και οι Σέρρες..
- Το Γενικό Πλαίσιο προωθεί τη δημιουργία διπόλων και πολυπόλων, όπως της Κοζάνης – Πτολεμαΐδας, της Καβάλας – Δράμας – Ξάνθης, των Τρικάλων – Καρδίτσας, της Άρτας – Πρέβεζας – Λευκάδας, του Αγρινίου – Μεσολογγίου και του Πύργου – Αμαλιάδας. Σε γενικές γραμμές τα δίπολα του Γενικού Πλαισίου είναι περισσότερα από του ΕΣΠΑ και σε κάθε περίπτωση περιλαμβάνουν το σύνολο των διπόλων του τελευταίου.
- Σε σχέση με προηγούμενες εκδόσεις του Γενικού Πλαισίου καταβλήθηκε προσπάθεια ώστε να περιλαμβάνει το σύνολο των πόλων και διπόλων του ΕΣΠΑ. Εξακολουθεί, ωστόσο, να υπάρχει διάσταση μεταξύ των πόλων και διπόλων των δύο σχεδίων,
- Οι δραστηριότητες που προτείνει το ΕΣΠΑ (έκδοση Μαρτίου 2007: 83 – 86) σε σχέση με τις δραστηριότητες του Γενικού Πλαισίου άλλοτε συμπίπτουν περισσότερο και άλλοτε λιγότερο για τους κοινούς τους πόλους ανάπτυξης.

Στο πλαίσιο των ανωτέρω, η διασφάλιση πόρων από το ΕΣΠΑ για την ανάπτυξη του συνόλου των αστικών κέντρων των κατηγοριών «Δευτερεύοντες πόλοι» και «Λοιποί δυναμικοί πόλοι» του Γενικού Πλαισίου σε πόλους ανάπτυξης δεν είναι δεδομένη, όπως επίσης, δεν είναι δεδομένη η προώθηση των δραστηριοτήτων που το Γενικό Πλαίσιο θεωρεί σημαντικές για την επίτευξη του προτύπου βιώσιμης χωρικής ανάπτυξης που επικαλείται. Ως εκ τούτου, η επίτευξη της κατά το δυνατόν μεγαλύτερης σύμπτωσης μεταξύ του ΕΣΠΑ και του Γενικού Πλαισίου, δηλαδή μεταξύ του αναπτυξιακού και του χωροταξικού σχεδιασμού θα ήταν σκόπιμο να ενισχυθεί.

Σε δεύτερο επίπεδο, οι κατευθύνσεις που παρατίθενται στο Άρθρο είναι αρκετά γενικές. Κατευθύνσεις του τύπου «... βελτίωση της λειτουργικότητας της σε όλους τους τομείς (οικονομία, πολιτισμός, εκπαίδευση, υγεία, αναψυχή) ...» ή «... βελτίωση της ελκυστικότητας της, με την απόκτηση υψηλής ποιότητας περιβάλλοντος ...» για τη Θεσσαλονίκη, δεν είναι σαφές σε τι συνεισφέρουν ως προς τον προσδιορισμό του προτύπου χωρικής της ανάπτυξης. Ακόμη και για τις δικτύωσεις, οι προτάσεις δεν υπεισέρχονται σε μεγάλη ανάλυση, αν και σε επίπεδο διατυπώσεων, αναγνωρίζονται ορισμένες «καλές πρακτικές», όπως «... ενίσχυση του ρόλου της (Θεσσαλονίκης) ως πολιτιστικής μητρόπολης και ως πόλου τουρισμού και αναψυχής με ακτινοβολία στα Βαλκάνια και στις χώρες του Ευξείνου Πόντου ...», καθώς προσδιορίζονται, τόσο οι τομείς, όσο και οι περιοχές συνεργασίας. Όμως εντοπίζονται και «κακές πρακτικές» σε διατυπώσεις του τύπου «... Ενίσχυση επίσης της συνεργασίας (Λάρισας – Βόλου) με την Λαμία, τα Τρίκαλα και την Καρδίτσα ...», όπου δεν αναφέρονται οι δραστηριότητες που μπορούν να αποτελέσουν πεδίο συνεργασίας. Οι τελευταίες απλώς επιτείνουν την ασάφεια αναφορικά με το πρότυπο χωρικής ανάπτυξης που προωθείται. Συνεπώς, θα ήταν σκόπιμη η περαιτέρω εξειδίκευση των κατευθύνσεων, ώστε να προκύπτει

σαφέστερη εικόνα αναφορικά με το χωρικό πρότυπο που επιδιώκεται σε κάθε περίπτωση.

Ειδικότερα, σε σχέση με την Θεσσαλονίκη, σημειώνεται ότι θα πρέπει να περιληφθεί φράση που να αφορά στη δυνατότητα επισήμανσης περιοχών εξυγίανσης και στην ανάληψη προγραμμάτων σε αυτές, κατά το πρότυπο της Αθήνας – Αττικής.

Στο ίδιο πλαίσιο με αυτό των πόλων ανάπτυξης, η ανάδειξη νέων αξόνων ανάπτυξης, αφενός διευκολύνει την ανάπτυξη συμπληρωματικότητας και συνεργασιών μεταξύ των πόλων, αφετέρου διευκολύνει την κατά μήκος των αξόνων διάχυση της ανάπτυξης και από αυτήν την άποψη κρίνεται θετικά. Θεωρείται ότι θα ήταν σκόπιμη η ιεράρχηση των αξόνων προτεραιότητας για την περαιτέρω κατανόηση των χωρικών αλληλεξαρτήσεων και διασυνδέσεων των πόλων που συνδέουν. Σημειώνεται, ωστόσο, η απουσία ενός άξονα που θα διατρέχει τον νησιωτικό χώρο του Αιγαίου με κατεύθυνση Β-Ν και ο οποίος θα συνδέει το Β. Αιγαίο με την Κρήτη. Το προτεινόμενο μοντέλο χωρικής οργάνωσης προωθεί την ανάπτυξη συμπληρωματικότητας και συνεργασιών κυρίως με την Αττική και λιγότερο μεταξύ των τριών αναπτυξιακών ενοτήτων των νησιών (Β. Αιγαίο, Κυκλάδες, Δωδεκάνησα) και την Κρήτη, κάτι που γίνεται περισσότερο σαφές από τον Χάρτη 8.1 «Πολυκεντρική και ισόρροπη χωρική ανάπτυξη» του Άρθ. 8 του Γενικού Πλαισίου. Το ερώτημα που τίθεται σε αυτήν την περίπτωση είναι γιατί διαιωνίζεται η συγκεκριμένη λογική, που δεν προάγει την επιδιωκόμενη επίτευξη της χωρικής συνοχής, όταν μάλιστα στο πρώτο τμήμα του Γενικού Πλαισίου (σημείο Η.2) αναφέρεται ως πρόβλημα η υψηλή εξάρτηση του νησιωτικού χώρου από την Αθήνα.

Γενικότερα σημειώνεται ότι στο Γενικό Πλαίσιο η χωρική οργάνωση προωθείται μέσω της ανάπτυξης δικτύωσης, είτε με την ενίσχυση συμπληρωματικότητας και συνεργασιών σε επίπεδο δραστηριοτήτων, είτε μέσω της ενίσχυσης των δικτύων μεταφορών και υποδομών. Αν και τα παραπάνω αποτελούν πράγματι συνθήκη για την ανάπτυξη δικτύωσης, ωστόσο, παραβλέπεται τελείως η ενίσχυση συμπληρωματικότητας και συνεργασιών βάσει της διοικητικής διαίρεσης. Μόνον μέσω της παρουσίασης συγκεκριμένων προτάσεων για τον ανασχεδιασμό του χάρτη των διοικητικών επιπέδων, είτε στο πλαίσιο του Άρθ. 5 (όπου θα πρέπει να γίνεται αναφορά τουλάχιστον στο επίπεδο των Περιφερειών), είτε ακόμη στο πλαίσιο του Άρθ. 11 (που πραγματεύεται ειδικότερα το ζήτημα), θα υπάρξει δυνατότητα συνολικών διαπιστώσεων αναφορικά με το πώς επιτυγχάνεται η προώθηση των δικτύωσης και κατά πόσο αυτή συμβάλλει στην διάχυση της ανάπτυξης και στην ενίσχυση της χωρικής συνοχής που επικαλείται το Άρθρο 4.

Άρθρο 6. Χωρική διάρθρωση των στρατηγικής σημασίας δικτύων υποδομών και υπηρεσιών μεταφορών

Σε σχέση με την παρ. Α1 «Γενικές κατευθύνσεις για τις μεταφορές» σημειώνονται τα ακόλουθα:

- Κρίνεται σκόπιμο να περιληφθεί αναφορά για το ότι αποτελεί προτεραιότητα η ενίσχυση της χρήσης μεταφορικών μέσων φιλικών προς το περιβάλλον.

- Κρίνεται σκόπιμο να υπάρξει αναφορά για την ανάγκη προώθησης εναλλακτικών μέσων μετακίνησης στις αστικές περιοχές (πεζή μετακίνηση, ποδηλατόδρομοι κ.λπ.) και την εξασφάλιση της κινητικότητας για όλες τις ομάδες μετακινουμένων (Ι.Χ., Μ.Μ.Μ., παιδιά, μαθητές, γονείς με παιδικά καρότσια, ηλικιωμένοι, ΑμεΑ κ.λπ.).
- Κρίνεται σκόπιμο να δοθεί προτεραιότητα στα μέσα σταθερής τροχιάς (περιαστικός, σιδηρόδρομος κλπ.)
- Κρίνεται σκόπιμο να περιληφθεί αναφορά, ότι όλα τα διαφορετικά δημόσια μέσα μεταφοράς θα πρέπει να εντάσσονται σε ενιαίο σύστημα, στο οποίο θα λειτουργούν συμπληρωματικά και αλληλοτροφοδοτικά και όχι ανταγωνιστικά μεταξύ τους, έτσι ώστε να εξασφαλίζονται η μέγιστη δυνατή κάλυψη περισσότερων περιοχών και η συνολική οικονομική βιωσιμότητα του συστήματος. Στο πλαίσιο αυτό, η οργάνωση, ο σχεδιασμός και η λειτουργία του συστήματος των δημοσίων αστικών συγκοινωνιών θα πρέπει να γίνονται με γνώμονα την τοποθέτηση του χρήστη στο επίκεντρο του συστήματος και την αναγνώρισή του ως πελάτη.
- Κρίνεται σκόπιμο να περιληφθεί αναφορά, ότι ο σχεδιασμός των μεταφορών θα λαμβάνει υπόψη του την εξοικονόμηση ενέργειας και τη χαμηλή παραγωγή εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται η ιεράρχηση των μέσων και των υποδομών.

Σε σχέση με την παρ. Α2.2. «Θαλάσσιες μεταφορές & Λιμενικές Υποδομές & Υπηρεσίες» θα πρέπει να περιληφθεί η ακόλουθη σημείωση:

- Κρίνεται σκόπιμη η αναβάθμιση του λιμένα Καβάλας, σε πετρελαικό λιμένα λόγω της αξιοποίησης των κοιτασμάτων πετρελαίου του Πρίνου.

Όσον αφορά στην παρ. Α.2.3 «Αερολιμενική υποδομή & Αεροπορικές Υπηρεσίες» σημειώνεται ότι θα πρέπει να περιληφθεί η σημείωση:

- Κρίνεται σκόπιμο τα αεροδρόμια Ηρακλείου (με την κατασκευή νέου αερολιμένα), Ρόδου και Κέρκυρας, να αναλάβουν, όπως και οι αερολιμένες της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, μερίδιο από την διερχόμενη διεθνή αεροπορική κίνηση.

Επίσης, αναφορικά με την παρ. Α.2.4 «Σιδηροδρομικό δίκτυο & Υπηρεσίες» σημειώνεται ότι θα ήταν σκόπιμο να περιληφθούν τα ακόλουθα σημεία:

- Μητροπολιτική Περιοχή Θεσσαλονίκης: δημιουργία δικτύου προς τη Χαλκιδική και το νότιο παραλιακό μέτωπο του Θερμαϊκού Κόλπου.
- Επέκταση και πύκνωση του δικτύου του Μετρό στην Μητροπολιτική Περιοχή της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, κυρίως προς πυκνοκατοικημένες περιοχές και περιοχές ιδιαίτερου ενδιαφέροντος/ ελκυστικότητας, με ταυτόχρονη λήψη μέτρων μείωσης του ΙΧ αυτοκινήτου ιδιαίτερα σε βεβαρημένες κυκλοφοριακά περιοχές.
- Κατασκευή μέσων σταθερής τροχιάς ελαφρού τύπου (τραμ) σε πόλεις μεσαίου μεγέθους (Πάτρα, Ηράκλειο, Βόλος, Λάρισα κ.ά.) με ταυτόχρονη λήψη μέτρων μείωσης του ΙΧ αυτοκινήτου ιδιαίτερα σε βεβαρημένες κυκλοφοριακά περιοχές.

Σε σχέση με την παρ. Β.2 «Υποδομές ενέργειας», σημειώνεται ότι θα ήταν σκόπιμο να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην προώθηση μέτρων για τον περιορισμό της κατανάλωσης, ενδεχόμενα με την προσθήκη στο σημείο (ε) της φράσης:

- Υιοθέτηση αλλαγών στη νομοθεσία κατασκευής ιδιόκτητων κατοικιών και κτιρίων, ώστε να περιλαμβάνονται πολύ αυστηρότερες προδιαγραφές θερμομόνωσης, καθώς η υποχρέωση για εγκατάσταση και λειτουργία συστημάτων μειωμένης κατανάλωσης ενέργειας και φιλικής προς το περιβάλλον (φυσικό αέριο, ηλιακή, γεωθερμική, κλπ.).
- Υιοθέτηση εθνικής στρατηγικής για χρήση ΑΠΕ με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα και ποσοτικοποιημένους στόχους, με θέσπιση κινήτρων σε μεγάλες, μεσαίες, μικρές επιχειρήσεις και μεμονωμένους ιδιώτες.

Όσον αφορά στην παρ. Γ «Επικοινωνίες» και ειδικότερα σε θέματα υποδομών επικοινωνιών και πληροφορικής, το Γενικό Πλαίσιο, στην υφιστάμενη μορφή του, αξιολογείται ως γενικό και αόριστο, τόσο ως προς τις κατευθύνσεις, όσο και ως προς τις προτάσεις του. Ειδικά όσον αφορά στις προτάσεις, απουσιάζει οποιαδήποτε αναφορά σε δράσεις μεγάλης κλίμακας, όπως η Ζώνη Καινοτομίας, η οποία αφενός μεν βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη, αφετέρου δε διαθέτει έντονα χωρική διάσταση. Επίσης, αν και είναι ορθή η συχνά αναφερόμενη αναγκαιότητα στήριξης της έρευνας (πρωτογενούς και εφαρμοσμένης) και η αντιμετώπισή της ως μοχλού τεχνολογικής ανάπτυξης και αύξησης της ανταγωνιστικότητας, ωστόσο δεν εξειδικεύεται επαρκώς. Στο πλαίσιο αυτό, κρίνεται ότι οι σχετικοί στόχοι του Γενικού Πλαισίου και ειδικά ο στόχος της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας δεν ικανοποιείται επαρκώς από το Γενικό Πλαίσιο. Ως εκ τούτου:

- Θα ήταν σκόπιμη η αναφορά σε πιο συγκεκριμένες επιλογές (και χωρικές) για τις υποδομές επικοινωνιών και πληροφορικής, όπως και για τη σχετική έρευνα.
- Δεδομένου ότι τα αντικείμενα επικοινωνιών και πληροφορικής είναι μεν συγγενή αλλά σαφώς διακριτά και όχι ταυτόσημα, θα μπορούσαν αντιστοίχως να διακρίνονται και στο κείμενο.

Άρθρο 7. Χωρική διάρθρωση των παραγωγικών τομέων

Το συγκεκριμένο Άρθρο αποτελεί μια γενικόλογη προσέγγιση στη χωρική διάρθρωση, εξειδίκευση και συμπληρωματικότητα των παραγωγικών τομέων. Ωστόσο, δίνει τις βασικές κατευθύνσεις πολιτικής και συμπληρώνεται, επιμέρους και αναλυτικότερα, από τα ειδικά χωροταξικά βιομηχανίας και τουρισμού.

Βάσει του τρόπου με τον οποίο είναι διαρθρωμένο το συγκεκριμένο Άρθρο κρίνεται σκόπιμο να περιληφθούν στο τμήμα των στόχων – επιδιώξεων οι ακόλουθες αναφορές:

- Αναφορικά με τον αγροτικό τομέα, στόχος του χωροταξικού σχεδιασμού πρέπει να είναι η διαχείριση και ο έλεγχος της γης, ο σαφής καθορισμός και η προστασία της γεωργικής γης υψηλής απόδοσης και η υιοθέτηση μιας νέας φιλοσοφίας στη διαχείριση των υδάτινων πόρων με όρους βιώσιμης ανάπτυξης.
- Αναφορικά με τη βιομηχανία, πρέπει να προβλεφθεί η θεσμοθέτηση μέτρων στη χωροθέτηση βιομηχανικών επενδύσεων μείζονος σημασίας για την εθνική οικονομία και την εξασφάλιση της ενεργειακής επάρκειας της χώρας, για την απλοποίηση των διαδικασιών αδειοδότησης έργων αναβάθμισης ή επέκτασης ή βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης και της προστασίας του περιβάλλοντος για υφιστάμενες εγκαταστάσεις.
- Αναφορικά με τον τουρισμό, η διαμόρφωση και χωροθέτηση τουριστικών και αθλητικών δραστηριοτήτων πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων και την κατανάλωση ενέργειας.

Στο τμήμα των κατευθύνσεων είναι σκόπιμο να περιληφθούν οι ακόλουθες τροποποιήσεις και προσθήκες:

- Ριζικές αλλαγές στον τρόπο διαχείρισης των υδατικών πόρων της χώρας με όρους βιώσιμης ανάπτυξης, με χαρακτηριστικά εξοικονόμησης υδάτινου δυναμικού για την αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών.
- Επανακαθορισμός των εκτάσεων που χαρακτηρίζονται ως γεωργικές υψηλής απόδοσης.
- Κατευθύνσεις ενίσχυσης της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής και της προστασίας και ανάδειξης του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.
- Μέτρα προώθησης υποδομών για την χρήση καυσίμων με χαμηλές εκπομπές ατμοσφαιρικών ρύπων και η λήψη μέτρων για τη αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών.
- Αναβάθμιση της νησιωτικής χώρας και της ποιότητας τουριστικού προϊόντος με δημιουργία υποδομών και διασυνδέσεων με την ενδοχώρα, με όρους αειφορίας.

Άρθρα 8 & 9. Χωρική διάρθρωση του αστικού δικτύου & Χωρική οργάνωση και ανάπτυξη των υπόλοιπων κατηγοριών χώρου.

Στα Άρθρα 8 και 9 γίνεται ανάπτυξη των γενικών κατευθυντήριων γραμμών που θα πρέπει να διέπουν τη χωροθέτηση των αναπτυξιακών λειτουργιών, τόσο του αστικού, όσο και των υπόλοιπων κατηγοριών χώρου. Θα ήταν σκόπιμο τα Άρθρα 8 και 9 να ενοποιηθούν για την ενιαία αντιμετώπιση της χωρικής διάρθρωσης της Χώρας, μιας και θα αποφευχθούν επικαλύψεις και επαναλήψεις.

Επιπρόσθετα:

- Ο καθορισμός των εθνικών κέντρων γίνεται με την πρόταση δημιουργίας διπόλων με βάση κυρίως τη γεωγραφική γειννίαση. Θα ήταν σκόπιμο να μελετηθούν ενδεχομένως και όλα τα δεδομένα (π.χ. τομείς οικονομικής δραστηριότητας για την

ανάπτυξη συνεργειών) που είναι απαραίτητα για τη συνοχή και συμβατότητα αυτών των διπόλων.

- Η πρόταση για την εφαρμογή του θεσμού της πρωτοβάθμιας μητροπολιτικής αυτοδιοίκησης θα πρέπει να αναπτυχθεί περισσότερο μια που αποτελεί καινοτομία για τον Ελληνικό χώρο και θα έχει σημαντικές επιδράσεις στην ανάπτυξη των μεγάλων αστικών κέντρων.
- Θα ήταν σκόπιμο να γίνει ένας πιο ευκρινής καθορισμός της πολιτικής χρήσεων γης ώστε τα θέματα του περιορισμού της εκτός σχεδίου δόμησης και της προστασίας από την ανεξέλεγκτη διάχυση αστικών λειτουργιών να αντιμετωπισθούν πιο αποφασιστικά.
- Οι προτάσεις για την ανάπτυξη του παραμεθόριου χώρου θα πρέπει να είναι πιο ουσιαστικές και όχι να περιορίζονται σε απλή αναφορά προβλημάτων όπως π.χ. η δημογραφική αποψίλωση.

Άρθρο 10. Προστασία φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων.

Ιδιαίτερα θετική κρίνεται η έμφαση που δίνεται στην προστασία των φυσικών και πολιτιστικών πόρων. Στην αναθεωρημένη έκδοση του Γενικού Πλαισίου έχουν γίνει ουσιαστικές διορθώσεις – προσθήκες, καθώς η προσέγγιση της πολιτιστικής κληρονομιάς είχε σημαντικές ελλείψεις και μια ενδεχομένως προβληματική ταξινόμηση. Για παράδειγμα, ο Μυστράς και τα Μετέωρα από περιοχές εθνικής εμβέλειας αναγνωρίζονται, με την αναθεώρηση, ως περιοχές διεθνούς εμβέλειας. Στις περιοχές αυτές, προστέθηκαν οι αρχαιολογικοί χώροι της Μαρώνειας, των Φιλίππων και της Πέλλας, το Πυθαγόρειο και το Ηραίο στη Σάμο που απουσίαζαν τελείως μέχρι τώρα. Επίσης, προστέθηκαν στις περιοχές εθνικής εμβέλειας τα Άβδηρα και η παλιά πόλη της Εάνθης. Παράλληλα, με τις βελτιώσεις αυτές διορθώθηκε και ο αντίστοιχος Χάρτης 10 «Περιοχές φυσικού και πολιτιστικού πλούτου», από τον οποίο απουσίαζε η απεικόνιση περιοχών με πολιτιστικούς πόρους ανεξαρτήτως εμβέλειας από το σύνολο της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης. Ωστόσο η Δωδώνη εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται ως περιοχή εθνικής εμβέλειας. Οι διορθώσεις – προσθήκες αυτές κρίνεται ότι επαρκούν σε μεγάλο βαθμό για την αποτύπωση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Αναφορικά με το υπόλοιπο Άρθρο διατυπώνονται οι ακόλουθες προτάσεις:

- Θα ήταν σκόπιμη η επαναδιαπραγμάτευση ορισμένων σημείων που αφορούν στην ανάδειξη και αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων και στην προστασία και διαφύλαξη τους, προκειμένου να αναδειχθεί ότι οι δύο αυτές παράμετροι θα πρέπει να συμβαδίσουν.
- Προτείνεται να περιληφθεί ως υποχρέωση η θέσπιση φορέων και αντίστοιχου πλαισίου για τις περιοχές προστασίας περιβάλλοντος.

- Προτείνεται να γίνει εκτενέστερη αναφορά στο κομμάτι της εκτός σχεδίου δόμησης με συγκεκριμένες κατευθύνσεις, μέτρα, βήματα, που πρέπει να ακολουθηθούν προκειμένου να επιτευχθεί ο περιορισμός της. Ακόμη προτείνεται μείωση των συντελεστών δόμησης οι οποίοι είναι ιδιαίτερα υψηλοί σε αρκετές περιοχές εντός των πόλεων και υιοθέτηση συγκεκριμένης πολιτικής σχετικά με τις χρήσεις γης στις εκτός σχεδίου περιοχές.
- Αν και προστέθηκαν πολλά στοιχεία για το υδάτινο δυναμικό και θαλάσσιο περιβάλλον, κρίνεται σκόπιμο να περιληφθούν κατευθύνσεις για την διατήρηση, προστασία και αποκατάσταση των υγροτόπων και υδροβιοτόπων
- Κρίνεται ότι θα ήταν σκόπιμο πέρα από τις γενικότερες να δοθούν ιδιαίτερες κατευθύνσεις για τη διαχείριση των επικίνδυνων αποβλήτων και για μονάδες επεξεργασίας τους.
- Κρίνεται ότι θα ήταν σκόπιμο να δοθούν κατευθύνσεις για την πρόληψη από πιθανές περιβαλλοντικές επιπτώσεις που σχετίζονται με τις προτάσεις στα Ειδικά Πλαίσια για τις ΑΠΕ και τον Τουρισμό.
- Κρίνεται ότι θα ήταν σκόπιμο να δοθούν κατευθύνσεις για το ακουστικό περιβάλλον και τη μείωση των επιπέδων θορύβου. Επίσης δεν δίνονται κατευθύνσεις για τη διαχείριση των πηγών εκπομπής ακτινοβολίας.

Άρθρο 11. Γεωγραφική ανασυγκρότηση της χώρας με σκοπό τη δημιουργία βιώσιμων διοικητικών και αναπτυξιακών ενοτήτων .

Η διοικητική αναδιάρθρωση της χώρας αποτελεί κοινά διαπιστωμένη ανάγκη. Τα υφιστάμενα επίπεδα Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης με τις επάλληλες και επικαλυπτόμενες αρμοδιότητες δημιουργούν συγχύσεις, έλλειψη συντονισμού και τελικά συγκέντρωση όλων των εξουσιών στο κεντρικό κράτος. Το σύστημα αυτό, όπως οργανώνεται και λειτουργεί, προκαλεί προβλήματα πολιτικής, αναπτυξιακής και κοινωνικής διαχείρισης που μεταφέρονται σε βάρος των πολιτών.

Θεωρώντας ότι η επιλογή των διοικητικών συστημάτων και ο τρόπος διοικητικής οργάνωσης της χώρας είναι ένα μέσον προκειμένου να επιτευχθούν συγκεκριμένοι εθνικοί στόχοι, θα ήταν σκόπιμο να επιδιώκεται η δημιουργία χωρικών ενοτήτων ικανών να ανταποκριθούν στις αρχές της βιωσιμότητας, στις απαιτήσεις της ανταγωνιστικότητας και στην προώθηση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, οι στόχοι που παραθέτονται στην παρ.1 των γενικών κατευθύνσεων του Άρθρου 11 και απορρέουν από την ανάγκη εξυπηρέτησης των Κοινοτικών πολιτικών αξιολογούνται θετικά.

Ειδικότερα, χρειάζεται ένα νέο οργανωτικό σχήμα διοικητικής δομής και διαίρεσης της χώρας στο οποίο να αρθρώνονται όλες οι αποκεντρωμένες μονάδες και οι μονάδες Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Στο νέο σχήμα, στην κορυφή της πυραμίδας της Διοίκησης, πρέπει να βρίσκεται το μικρό-ευέλικτο, επιτελικό, προγραμματικό κράτος. Ο ρόλος

της κεντρικής κυβέρνησης, όπως συμβαίνει σε όλη την Ευρώπη, θα πρέπει και εδώ να περιοριστεί μόνο στην παραγωγή κεντρικών κατευθύνσεων πολιτικής για τη χώρα και στον οργανωμένο και αποτελεσματικό έλεγχο της λειτουργίας του αποκεντρωμένου κράτους.

Σε ένα δεύτερο διοικητικό επίπεδο λειτουργούν, σήμερα, οι Περιφέρειες. Οι Περιφέρειες, τόσο ως οργανισμοί, όσο και ως χωρικές ενότητες, στερούνται δυναμισμού, λόγω μεγέθους και, όσον αφορά στο πρώτο, λόγω ελλιπούς αποκέντρωσης αρμοδιοτήτων. Στο πλαίσιο αυτό, απαιτείται η δημιουργία Περιφερειών που θα μπορούν να λειτουργήσουν όσο το δυνατόν πιο αυτοδύναμα πολιτικά (δυνατότητα λήψης αποφάσεων), διοικητικά (αυτοδύναμη άσκηση διοίκησης), οικονομικά (αυτοδυναμία ως προς την ύπαρξη και διαχείριση των οικονομικών πόρων) και τεχνικά (αυτοδύναμη τεχνική υποστήριξη) και οι οποίες θα είναι σε θέση να συναγωνίζονται τις σχετικά ισχυρές Περιφέρειες της ΕΕ. Η διασφάλιση των παραπάνω συναρτάται από τη χωρική οργάνωση των Περιφερειών. Ο ανασχεδιασμός των χωρικών ενοτήτων των Περιφερειών θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ύπαρξη μιας κρίσιμης πληθυσμιακής μάζας, το απαιτούμενο φυσικό μέγεθος, το απαιτούμενο μέγεθος ως προς τις παραγωγικές δυνατότητες, το ανθρώπινο δυναμικό, τις υποδομές και τις υπηρεσίες, ώστε να διασφαλίζεται η δυνατότητα επιβίωσης στον ανταγωνισμό για καθεμία από αυτές, αλλά και το μέλλον της χώρας συνολικά. Επιπλέον, η επιζητούμενη νέα διοικητική δομή της χώρας δεν είναι δυνατόν παρά να υπακούει σε γεω-οικονομικά, κοινωνικά, ιστορικά και συγκοινωνιακά κριτήρια, τα οποία θα προσδιορίσουν το σχεδιασμό των χωρικών ενοτήτων. Υποχρεωτικά λοιπόν θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ο νέος συγκοινωνιακός χάρτης και το περιβάλλον, που διαμορφώνουν ο ΠΑΘΕ, η Εγνατία, η Ιονία Οδός, οι διεθνείς θαλάσσιοι άξονες, οι κάθετοι άξονες κ.λπ.

Το πλαίσιο των κριτηρίων για τον διοικητικό ανασχεδιασμό σε επίπεδο Περιφερειών της χώρας πρέπει να ικανοποιεί τις παραπάνω απαιτήσεις. Ανάλογα κριτήρια θα πρέπει να εφαρμόζονται για τον ανασχεδιασμό των χωρικών ενοτήτων και στα υπόλοιπα επίπεδα Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης. Η ικανοποίηση των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας συνάδει με το 2ο κριτήριο, «ενίσχυση της αποκέντρωσης της διοικητικής λειτουργίας ...». Η βελτίωση της εξυπηρέτησης του πολίτη και η αξιοποίηση από τις τοπικές κοινωνίες των ανθρώπινων και φυσικών διαθεσίμων της περιοχής τους και η ανάδειξη και μεγέθυνση των τοπικών συγκριτικών πλεονεκτημάτων τους, με δική τους ευθύνη, βασίζεται στην αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων του τοπικού επιπέδου. Αυτό δύναται να υλοποιηθεί με τη δημιουργία ισχυρών Δήμων, εφοδιασμένων με επαρκείς οικονομικούς πόρους και ειδικευμένα στελέχη, με σαφείς νόμους και διατάξεις, ικανούς να υλοποιήσουν αναπτυξιακά προγράμματα μεγάλης κλίμακας και να διαχειριστούν πόρους των Διαρθρωτικών Ταμείων. Όπως και στην περίπτωση των Περιφερειών, πέραν της οργανωτικής και λειτουργικής αναδιοργάνωσης, απαιτείται η χωρική αναδιοργάνωση της Αυτοδιοίκησης. Η χωρική αναδιοργάνωση είναι ένα εξαιρετικά σημαντικό θέμα, καθώς αποτελεί προϋπόθεση για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας των αυτοδιοικητικών μονάδων, κατ' επέκταση την προώθηση της

αποκέντρωσης, πάνω στην οποία θα πρέπει να στηρίζονται όλες οι προτάσεις για ανάπτυξη.

Κρίνοντας με βάση τα παραπάνω την παρ. 2 του Άρθρου 11, που αναφέρεται στην διοικητική ανασυγκρότηση, επισημαίνονται τα ακόλουθα:

- Το 3^ο κριτήριο, που μας παραπέμπει στον Χάρτη 8.2, είναι προβληματικό. Οι χωρικές ενότητες που απεικονίζονται σε αυτόν είναι έντεκα (11), στοιχείο που έρχεται σε αντίθεση με το ΕΣΠΑ, όπου οι χωρικές ενότητες είναι πέντε (5). Αναγνωρίζεται ότι το Γενικό Πλαίσιο και το ΕΣΠΑ δεν έχουν κατ' ανάγκη τον ίδιο σκοπό, όμως θα ήταν χρήσιμο να ληφθεί υπόψη η επίτευξη συνεργειών μεταξύ τους.
- Θα ήταν σκόπιμη η περαιτέρω εξειδίκευση των κριτηρίων διοικητικής ανασυγκρότησης για τον Καποδίστρια II και η εναρμόνιση του τελευταίου με το Γενικό Πλαίσιο.
- Θα ήταν σκόπιμη μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση, λαμβανομένου υπόψη του 4^{ου} κριτηρίου, «αναγκαιότητα προσαρμογής κριτηρίων με βάση την ιδιαιτερότητα περιοχών ...». Στο πλαίσιο αυτό, ίσως θα έπρεπε να διερευνηθεί μια Περιφέρεια για τα νησιά του Αιγαίου στην λογική ενός κάθετου άξονα.

Άρθρο 12. Μηχανισμοί υλοποίησης.

Οι προτεινόμενες τροποποιήσεις και προσθήκες, ανά παράγραφο του Άρθρου έχουν ως εξής:

- Όσον αφορά στη συνεργασία με τα άλλα επίπεδα διοίκησης, κρίνεται σκόπιμο να περιληφθεί η ακόλουθη φράση:
  - Προώθηση της συντονισμένης και αποτελεσματικότερης διαχείρισης του εθνικού χώρου, με την αναβάθμιση του πρώτου βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης και τη διαμόρφωση ισχυρότερων ΟΤΑ, τη μείωση του αριθμού τους και τη θεσμικά κατοχυρωμένη συμμετοχή τους στην κεντρική διοίκηση και υπερκείμενα επίπεδα αυτοδιοίκησης.
- Σε σχέση με την ενθάρρυνση των συμμετοχικών διαδικασιών δύναται να προστεθεί το ακόλουθο μέτρο:
  - Προώθηση της ενεργού συμμετοχής των κοινωνικών φορέων και πολιτών βάσει συγκεκριμένων χρονοδιαγραμμάτων, με τη χρήση των σύγχρονων τεχνολογιών και μέσω μαζικής ενημέρωσης, με κατανοητό περιεχόμενο προς όλους και με τρόπο που δεν θα αποκλείει τις κατηγορίες ατόμων με ειδικές ανάγκες.
- Αναφορικά με τις απαιτούμενες διοικητικές προσαρμογές και βελτιώσεις, κρίνεται σκόπιμο το τρίτο σημείο να τροποποιηθεί ως ακολούθως:
  - Για την προώθηση ειδικών θεμάτων, δημιουργία ευέλικτων διοικητικών μηχανισμών στο ΥΠΕΧΩΔΕ, με την αξιοποίηση εξωτερικών συνεργατών και εμπειρογνομόνων. Οι εξωτερικοί συνεργάτες και εμπειρογνώμονες θα πρέπει να

πληρούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις, όπως προηγούμενη εμπειρία - τεχνογνωσία σε συγκεκριμένα θέματα από εθνικές και διεθνείς πρακτικές.

- *Όσον αφορά στους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς, θα ήταν σκόπιμο να υπάρξει μεγαλύτερη ανάλυση, όπως επίσης αναφορές στις πηγές χρηματοδότησης και στους γνώμονες προτεραιότητας.*
- *Σε σχέση με τον περιορισμό της «εκτός σχεδίου» και της αυθαίρετης δόμησης, κρίνεται σκόπιμο να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση σε ρυθμίσεις για τη βελτίωση της σημερινής κατάστασης και ειδικότερα να υπάρξει αναφορά:*
  - *στην διαδικασία για τη υποκατάσταση της «εκτός σχεδίου» δόμησης,*
  - *στους μηχανισμούς υλοποίησης για τον αυστηρό έλεγχο και την άμεση κατεδάφιση των αυθαιρέτων κτισμάτων.*

ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ Ο.Ε